

اسماعیل هنیه، رهبر سیاسی حماس در تهران ترور شد!

بهرام رحمانی

bahram.rehmani@gmail.com

اسماعیل هنیه روز سه‌شنبه ۹ مرداد ۱۴۰۳ - ۳۰ ژوئیه ۲۰۲۴، برای شرکت در مراسم تحلیف دوره چهاردهم ریاست جمهوری به ایران سفر کرده بود، بامداد چهارشنبه ۱۰ مرداد در اقامتگاهش در تهران کشته شد. اعلام شد یکی از محافظان وی نیز به همراه او کشته شده است.

اسماعیل هنیه، ۶۲ سال داشت و از دهه ۱۹۸۰ از اعضای برجسته گروه حماس بود. هنیه روز سه‌شنبه برای شرکت در مراسم تحلیف، مسعود پزشکیان رئیس جمهور جدید ایران، وارد تهران شد. اسماعیل هنیه با پزشکیان و علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، دیدار کرد. اسماعیل هنیه یک روز پیش از آن در آستانه مراسم تحلیف مسعود پزشکیان، رئیس جمهوری ایران با او و هم‌چنین علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی، در تهران دیدار کرده بود. هنیه در دیدار با خامنه‌ای از جمله در مورد جنگ در غزه صحبت کرده بود. او ضمن اشاره به رسیدن جنگ به «مرحله‌ای حساس و تاریخی» از لزوم «تثبیت قهرمانی و پیروزی حماس» سخن گفته بود. رهبر سیاسی حماس با مسعود پزشکیان نیز دیدار و گفت‌وگو کرده بود. رئیس جمهور جدید جمهوری اسلامی ایران در ملاقات خود با هنیه گفته بود که پشتیبانی جمهوری اسلامی از این سازمان «با قوت و قدرت بیش‌تر ادامه خواهد یافت.»

هنیه (چپ) در دیدار با مسعود پزشکیان

روابط عمومی کل سپاه در اطلاعیه‌ای از ترور اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس و یکی از محافظان وی، در محل اقامت آن‌ها در تهران خبر داد.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران نیز مرگ هنیه را تایید کرد. هنیه ساعاتی پیش از آن در مراسم تحلیف رئیس جمهور جدید جمهوری اسلامی شرکت کرده بود. روابط عمومی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطلاعیه‌ای خود اعلام کرد: «آقای دکتر اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس و یکی از محافظان وی در اثر اصابت قرار گرفتن محل اقامت آنان در تهران به شهادت رسیدند.»

زمان ترور حدود ساعت ۲ بامداد به وقت تهران بود. گفته می‌شود اسماعیل هنیه با شلیک موشک کشته شده است. هنوز کسی مسئولیت این حمله را به‌عهده نگرفته است. اما حماس در بیانیه‌ای اسرائیل مسئول ترور اسماعیل هنیه معرفی کرد. حماس گفت هنیه در عملیات اسرائیل در محل سکونت خود در تهران کشته شده است.

موسی ابومرزوق، عضو دفتر سیاسی حماس گفته است: «ترور فرمانده اسماعیل هنیه عملی بزدلانه است و بی‌پاسخ نخواهد بود.» ترور هنیه کم‌تر از ۲۴ ساعت پس از این که اسرائیل ادعا کرد یک فرمانده حزب‌الله را که گفته می‌شود پشت حمله مرکبار به ارتفاعات جولان تحت اشغال اسرائیل بوده است، کشته است، صورت گرفت.

ساجی ابوزهری، یک مقام ارشد حماس به رویترز گفت: «این ترور توسط اشغالگران اسرائیلی به وخامت جدی اوضاع می‌انجامد و هدفش شکستن اراده حماس است.»

وی گفت حماس، راهی را که در پیش گرفته ادامه خواهد داد و افزود: «ما به پیروزی اطمینان داریم.» یک منبع آگاه به رویترز گفت شورای عالی امنیت ملی ایران قرار است برای تصمیم‌گیری درباره استراتژی ایران در واکنش به مرگ هنیه تشکیل جلسه دهد.

هنوز هیچ مقام اسرائیلی جز «آمیهای بن الیاهو»، وزیر میراث فرهنگی اسرائیل، در مورد کشته شدن هنیه اظهار نظری نکرده است.

این وزیر اسرائیلی با انتشار پستی در شبکه اجتماعی ایکس کشته شدن هنیه را راهی درست برای پاک کردن جهان از «آلودگی» وجود او خواند و تاکید کرد اسرائیل نباید به هیچ «صلح خیالی» و «رحم بیشتری» تن بدهد. بن الیاهو با گفتن این که دست آهنینی که به دشمنان اسرائیل ضربه می زند، همان دستی است که صلح را به همراه می آورد: «کشته شدن هنیه جهان را اندکی به جای بهتری تبدیل می کند.»

بنابر گزارش العربیه، دفتر بنیامین نتانیا هو، نخست وزیر اسرائیل از وزرای دولت خواسته که در مورد ترور اسماعیل هنیه اظهار نظر نکنند.

ارتش اسرائیل به چند رسانه بین المللی از جمله سی ان ان و خبرگزاری فرانسه گفته که به درخواست های رسانه های خارجی برای اظهار نظر درباره کشته شدن هنیه، پاسخی نخواهد داد.

نیویورک تایمز به نقل از دو مقام ایرانی گزارش داد که باتوجه به شرایط فوق العاده، جلسه شورای عالی امنیت ملی در بیت رهبری در حال برگزاری است. براساس این گزارش، اسماعیل قآنی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران نیز در این جلسه حضور دارد.

ناصر کنعانی، سخنگوی وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به کشته شدن اسماعیل هنیه در تهران ضمن «تبریک و تسلیت» مرگ او، گفت که این امر به تقویت روابط جمهوری اسلامی با «مقاومت» منجر می شود. در اظهارات کنعانی به نقش اسرائیل در این حمله که پیش تر در بیانیه حماس آمده بود، اشاره ای نشده است.

هنیه به همراه زیاد النخاله دبیرکل جهاد اسلامی فلسطین سه شنبه نهم مرداد با علی خامنه ای دیدار کرده بود. آن ها در این دیدار تاکید کرده بودند، «امروز بلندترین پرچم اسلام در دست ملت فلسطین و مردم غزه است و به برکت این مقاومت زمینه ترویج بیش از پیش اسلام فراهم آمده است.»

رهبر دفتر سیاسی گروه تروریستی حماس در این دیدار با تشریح آخرین وضعیت میدانی و سیاسی در غزه و کرانه باختری به خامنه ای گفته بود، «به مرحله ای حساس و تاریخی رسیده ایم که مردم فلسطین و نیروهای مقاومت باید قهرمانی و پیروزی خود را تثبیت کنند!»

هنیه در دیدار با مسعود پزشکیان نیز از حمایت های جمهوری اسلامی قدردانی کرد و پزشکیان نیز به وی وعده پشتیبانی بیش تر داد. در جریان مراسم «تحلیف» وقتی اسماعیل هنیه وارد صحن علنی مجلس شد نمایندگان برای ادای احترام از جا برخاستند. شماری از آن ها دورش حلقه زدند و با مشت های گره کرده شعار «مرگ بر اسرائیل» سر دادند. پزشکیان که سر از پا نمی شناخت و هنیه به گرمی یکدیگر را در آغوش گرفتند و همدیگر را می بوسیدند. کم تر کسی فکر می کرد این آخرین دیدار و خنده های رهبر حماس باشد و روز بعد زمامداران جمهوری اسلامی در اندیشه این که میان مهمانان مراسم تحلیف، نقطه دقیق اقامت هنیه در تهران چگونه لو رفته است، بیش از پیش حتی به سایه خودشان هم اعتماد نداشته باشند.

ویدیوی منتشر شده نشان می دهد پس از نطق حمایتی مسعود پزشکیان از فلسطین در مراسم تحلیف خود در مجلس، اسماعیل هنیه، رییس دفتر سیاسی حماس او را در آغوش گرفته و با هم روبوسی می کنند.

شبکه نفوذ موساد در ایران

اسماعیل خطیب، وزیر اطلاعات دولت ابراهیم رئیسی هفته گذشته، ادعا کرده بود: «متلاشی کردن شبکه نفوذ موساد» نقطه عطف عملکرد وزارت اطلاعات در دولت سیزدهم بود. «شبکه نفوذ موساد شخصیت های علمی ما را ترور می کرد یا در مراکز حیاتی خرابکاری می کرد که در دولت سیزدهم این شبکه و دسترسی ها و توانمندی ها از بین رفت.»

علی یونسی، وزیر اطلاعات در دولت محمد خاتمی و دستیار رئیس جمهور در دولت حسن روحانی، سه سال پیش (۷ تیرماه ۱۴۰۰) در مورد نفوذ موساد اسرائیل در جمهوری اسلامی هشدار داده و گفته بود: «نفوذ موساد در جمهوری اسلامی به حدی است که جا دارد همه مسئولین جمهوری اسلامی برای جان خودشان نگران باشند.»

سه سال پس از هشدار «علی یونسی»، وزیر سابق اطلاعات درباره این که مسولان جمهوری اسلامی باید نگران جان خود باشند، اینک بزرگ ترین رسوایی امنیتی رخ داده و «اسماعیل هنیه»، رییس دفتر سیاسی حماس، در تهران ترور شده است.

این ترور به مراتب رسوایی امنیتی گسترده‌ای از ترور افرادی چون «محسن فخری‌زاده» و حتی «قاسم سلیمانی» است؛ چراکه سلیمانی در خارج از ایران ترور شد و او در داخل ایران. هم‌چنین بعد سیاسی ترور هنیه به مراتب گسترده‌تر از ترور محسن فخری‌زاده است و از سوی دیگر، او یک مقام خارجی در «محور مقاومت» بود و ترورش در ایران به‌عنوان مهمان، به مراتب رسوایی بیشتری از ترور یک مقام خود جمهوری اسلامی دارد.

شاید مقامات جمهوری اسلامی تصور نمی‌کردند که اسرائیل دست به این اقدام بزند و به همین دلیل، محافظت از او را مانند روال معمول دیگر مهمانان خارجی انجام داده و او را به تعبیر رایج، در محل رزیدنس‌ها مستقر کرده بودند.

ترور هنیه در تهران در جهان عرب نیز رسوایی گسترده‌ای برای جمهوری اسلامی خواهد بود؛ چراکه مقامات جمهوری اسلامی همواره تلاش می‌کردند که در جهان عرب نیز خود را تنها حامی نیروهای فلسطینی معرفی کنند، اما مخالفان جمهوری اسلامی در کشورهای عربی در تبلیغات رسانه‌ای اعلام خواهند کرد که خود ایران محل اختفای او را لو داده و به‌نوعی، او را معامله کرده است.

یکی از زمینه‌های نفوذ در جمهوری اسلامی، سپاه «حفاظت انصار» و هم‌چنین سپاه «حفاظت ولی امر» است که حفاظت از «علی خامنه‌ای» و دیگر مقامات جمهوری اسلامی را بر عهده دارد. در سالیان گذشته، تعدادی از اعضای این سپاه‌ها و محافظان مقامات به کشورهای غربی پناهنده شده‌اند و بسیاری از اطلاعات آن‌ها لو رفته است.

پس از برکناری «ابراهیم جباری»، فرمانده «حفاظت ملی امر» در سال ۱۴۰۱، موضوع هشدار وزیر سابق اطلاعات درباره ترور مقامات جمهوری اسلامی بار دیگر مطرح شد و این برکناری، به‌هراس از ترور علی خامنه‌ای تعبیر شد.

علی یونسی، وزیر سابق اطلاعات، روز سه‌شنبه ۸ تیر ۱۴۰۰، نفوذ سازمان اطلاعات اسرائیل در ایران را به‌حدی عمیق توصیف کرده بود که همه مسئولان جمهوری اسلامی باید نگران جان خود باشند.

در ماجرای ترور محسن فخری‌زاده نیز سپاه حفاظت انصار به کوتاهی در انجام وظایف خود متهم شد. «یوسی کوهن»، رئیس سابق موساد نیز گفته که موساد از سال‌ها پیش به‌صورت فیزیکی به فخری‌زاده نزدیک بود.

ابتدای سال ۱۳۹۸ نیز شایعه‌ای در فضای مجازی منتشر شد، مبنی بر اینکه علی نصیری، فرمانده سابق سپاه انصارالمهدی از کشور گریخته و به کشور دیگری پناهنده شده اما این موضوع تکذیب شد.

روابط هنیه و جمهوری اسلامی

سال ۱۳۹۰، سفر اسماعیل هنیته نخست وزیر دولت حماس در باریکه غزه به ایران، در شرایطی انجام شد که رقابت‌های داخلی میان او با «خالد مشعل»، رئیس دفتر سیاسی حماس، علنی شده بود.

رهبر جمهوری اسلامی در دیدار هنیه، به جنبش حماس هشدار داد که از هرگونه «سازش» در نبرد خود با اسرائیل دوری جوید و خواستار «هوشیاری در مقابل نفوذ عناصر سازشکار به کالبد مقاومت» شد.

حمایت حماس از معارضین سوری و سفر خالد مشعل، رئیس دفتر سیاسی حماس به عربستان سعودی، چند سال روابط این گروه با جمهوری اسلامی را تیره کرد، تا اینکه در سال ۱۳۹۶، بار دیگر نامه‌هایی ردوبدل شد و خامنه‌ای در نامه‌ای خطاب به اسماعیل هنیه اعلام کرد جمهوری اسلامی خود را موظف به «هر نوع حمایتی» از «حماس» می‌داند.

سال ۱۳۹۸ و سال‌ها پس از سردی مناسبات، هیاتی از سران حماس به ریاست «صالح العروزی»، معاون اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس، شنبه ۲۹ تیر به تهران سفر کرد.

پس از آن برخی رسانه‌ها به نقل از مقام‌های اسرائیل گزارش دادند که بعد از سفر این هیات به تهران، کمک‌های جمهوری اسلامی به گروه حماس از سالی ۱۰۰ میلیون دلار، به ۳۶۰ میلیون دلار افزایش یافته است.

خامنه‌ای سال ۱۳۹۸ نیز در دیدار هیات حماس گفت: «یکی از علت‌های مهم دشمنی با جمهوری اسلامی ایران، موضوع فلسطین است، اما این دشمنی‌ها و فشارها موجب نخواهد شد که ایران از مواضع خود در موضوع فلسطین کوتاه بیاید؛ زیرا حمایت از فلسطین، یک مساله اعتقادی و دینی است.»

در ابتدای این دیدار، «صالح العارور»، نایب‌رئیس دفتر سیاسی حماس، نامه اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس را به خامنه‌ای تحویل داد.

در سخنان بعدی خامنه‌ای نیز می‌شد رد درگیری‌های داخلی حماس را یافت.

در ۳۱ خرداد ۱۴۰۲، خامنه‌ای در دیدار اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس گفت: «در نبرد اخیر غزه شاهد بودیم که تلاش دشمن بر ایجاد اختلاف و دودستگی میان گروه‌های مقاومت و القای این فضا بود، که به لطف خدا به نتیجه نرسید، بنابراین باید هرچه بیشتر بر موضوع وحدت و هماهنگی تمرکز شود و این مسیر صحیح با قدرت ادامه یابد.»

برخی از مکاتبات بین خامنه‌ای و حماس که جنبه تبلیغاتی داشته، در دوره‌های مختلف علنی شده است.

رهبر جمهوری اسلامی سال ۱۳۸۷ و پس از جنگ ۲۰ روزه، به اسماعیل هنیه پیام داد. او سال ۱۳۹۷ نیز خطاب به هنیه نوشت: «حرکت به سمت مذاکره با رژیم فریبکار و دروغگو و غاصب، خطای نابخشودنی بزرگی است که پیروزی ملت فلسطین را به عقب می‌اندازد و جز خسران، عاید آن ملت ستم‌کشیده نمی‌کند.»

یک سال بعد نیز اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس، در نامه‌ای به خامنه‌ای، از اعلام آمادگی ایران برای تجهیز این گروه، نوشت: «بار دیگر رویکرد تجدیدنپذیر خود را برای حضور در سنگر مقاومت پایدار، در کنار همه قوای حق و عدالت و آزادی و پیشران همه آن‌ها جمهوری اسلامی ایران، تا پیروزی نهایی اعلام می‌کنیم.»

هنیه سال ۱۴۰۰ نیز در نامه به خامنه‌ای، «خواستار تحریک فوری و بسیج مواضع اسلامی و عربی و بین‌المللی به منظور اتخاذ مواضعی قاطع و واداشتن» اسرائیل به توقف اقدامات خود «علیه مردم تحت محاصره غزه» و «هرگونه تعدی علیه مسجد الاقصی و نمازگزاران فلسطینی در داخل آن» شد.

سفرهای هنیه به تهران در ماه‌های گذشته را، به‌نوعی می‌توان یک بی‌مبالاتی امنیتی دانست. حساب‌های موسوم به «ارزشی»، تصویر او در آغوش مسعود پزشکیان را با عنوان «آغوش امن» و «گرم» جمهوری اسلامی برای «جبهه مقاومت» توصیف کرده بودند؛ اما این آغوش دیگر امن نیست.

اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس که بود؟

اسماعیل هنیه ۶۲ سال پیش در اردوگاه آوارگان فلسطینی الشاطی در غرب شهر غزه به دنیا آمد. خانواده او اصالتاً از منطقه‌ای هستند که اکنون شهرک اسرائیلی «اشکلون» نامیده می‌شود. آن‌ها در جنگ عربی-اسرائیلی سال ۱۹۴۸ گریختند و به غزه رفتند. هنیه فارغ‌التحصیل رشته ادبیات عرب از دانشگاه اسلامی غزه در سال ۱۹۸۷ است؛ سالی که حرکت‌های اعتراضی موسوم به «انتفاضه فلسطینی علیه اسرائیل» در غزه آغاز شد. او در دوران دانشجویی به گروه حماس پیوست.

با نمود پیدا کردن حماس به عنوان «جنبش پیشروی ضد اسرائیلی» در غزه در سال ۱۹۸۸ هنیه بازداشت و به سه سال زندان محکوم شد.

پس از آزادی در سال ۱۹۹۲ اسماعیل هنیه و فرماندهان ارشد حماس همچون عبدالعزیز الرنتیسی و محمود الزهار، به همراه ۴۰۰ فعال دیگر را، به جنوب لبنان تبعید کرد.

آن‌ها بیش از یک سال را در اردوگاه «مرج الزهور» در جنوب لبنان سپری کردند. پوشش رسانه‌ای از این شخصیت‌ها و فعالیت‌های حماس در این دوره شکل بی‌سابقه‌ای به خود گرفت و این گروه در جهان شناخته شد. دسامبر سال ۱۹۹۳ هنیه به غزه بازگشت و به ریاست دانشگاه اسلامی منصوب شد.

پس از آن که احمد یاسین، بنیانگذار گروه حماس، سال ۱۹۹۷ از زندان اسرائیل آزاد شد و اسماعیل هنیه به عنوان دستیار او انتخاب شد، رابطه نزدیک این دو جایگاه هنیه را در داخل گروهش تقویت کرد؛ به گونه‌ای که به نمایندگی حماس در تشکیلات خودگردان فلسطینی برگزیده شد.

دیدار اسماعیل هنیه و رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه، در ابتدای سال ۲۰۰۳

سپتامبر ۲۰۰۳، هنیه و احمد یاسین، در نتیجه حمله هوایی اسرائیل به ساختمان محل اقامت‌شان در شهر غزه، به شکلی سطحی زخمی شدند. این حمله در حالی انجام شد که این دو چند ثانیه قبل از آن، از ساختمان خراج شده بودند. احمد یاسین شش ماه پس از این حادثه در حمله هوایی اسرائیل، کشته شد.

در انتخابات پارلمانی فلسطینی که در دسامبر سال ۲۰۰۵ برگزار شد، نام اسماعیل هنیه در راس فهرست نامزدهای حماس قرار داشت. در آن انتخابات فهرست نامزدهای حماس با عنوان «تغییر و اصلاح» منتشر شد. در نتیجه این انتخابات ۷۶ کرسی از ۱۳۲ کرسی پارلمان فلسطینی، به نامزدهای حماس رسید.

با توجه به این نتایج، محمود عباس، رئیس تشکیلات خودگردان فلسطینی، اسماعیل هنیه را مامور تشکیل دولت کرد. چند هفته مذاکرات برای تشکیل دولتی ائتلافی میان گروه‌های فتح و حماس و دیگر گروه‌های فلسطینی به شکست انجامید. از همین رو هیئته دولت را از اعضای حماس و شماری از افراد تکنوکرات تشکیل داد.

دیدار اسماعیل هنیه (راست) و حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه سابق جمهوری اسلامی، در قطر در آذرماه ۱۴۰۲

او در اعلام برنامه دولتش از ایالات متحده آمریکا و اروپا خواست، تهدید خود مبنی بر توقف تأمین مالی تشکیلات خودگردان در صورت به رسمیت شناخته نشدن اسرائیل از سوی گروه حماس را اجرایی نکنند.

او در این اعلام برنامه «ادامه مبارزه فلسطینی‌ها تا دست‌یابی به استقلال» را «حق مشروع» دانست و در عین حال تأکید کرد که خواهان مذاکره با اسرائیل از راه میانجی‌گران بین‌المللی است.

او گفت: «دولت ما از هیچ تلاشی برای دست‌یابی به صلحی عادلانه در منطقه، پایان دادن به اشغالگری و بازبانی حقوق‌مان، دریغ نخواهد کرد».

البته ریاست حماس بر دولت خودگردان فلسطینی تا سال ۲۰۰۷ بیش‌تر دوام نیاورد. در آن سال درگیری‌های داخلی گروه‌های فلسطینی به اخراج نیروهای امنیتی تشکیلات خودگردان از نوار غزه، کنترل کامل این باریکه توسط حماس و آغاز محاصره‌اش از سوی اسرائیل منتهی شد.

اسماعیل هنیه سال ۲۰۱۷ به ریاست دفتر سیاسی حماس انتخاب و جانشین خالد مشعل در این سمت شد. ایالات متحده آمریکا یک سال پس از آن نام هنیه را در فهرست «تروریسم» قرار داد و او را تحریم کرد. در بیانیه وزارت خارجه آمریکا آمده است: «اسماعیل هنیه روابط نزدیکی با شاخه نظامی حماس دارد... او از جنگ مسلحانه از جمله علیه غیر نظامیان، پشتیبانی می‌کند».

پس از انتشار اخبار حمله غافلگیرکننده حماس به شهرها و شهرک‌های اسرائیلی در روز ۱۵ مهر سال گذشته که طی آن حدود ۱۲۰۰ نفر کشته و بیش از ۲۵۰ نفر به گروگان گرفته شدند، تصاویر اسماعیل هنیه به همراه شماری دیگر از رهبران حماس در دفتر این گروه در دوحه پایتخت قطر منتشر شد که در حال پی‌گیری اخبار از یک شبکه تلویزیونی هستند و برای ابراز شادی از این حادثه «سجده شکر» به جای می‌آورند.

اسماعیل هنیه با دختر عمویش امال هنیه ازدواج کرد. حاصل این ازدواج ۱۳ فرزند، هشت پسر و پنج دختر، است. سه تن از پسران هنیه، حازم، امیر و هنیه، در حملات هوایی اسرائیل به نوار غزه در جنگ جاری علیه حماس، کشته شدند.

سه پسر و سه نوه اسماعیل هنیه کشته شدند؛ اسرائیل مسئولیت حمله به خودروی آن‌ها را پذیرفت. بستگان و رسانه‌های رسمی گروه افراطی حماس خبر دادند که سه پسر و سه نوه اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس، در یک حمله هوایی اسرائیل به نوار غزه کشته شدند. اسرائیل مسئولیت این حمله را برعهده گرفته است.

گزارش‌هایی که روز چهارشنبه ۲۲ فروردین منتشر شده است، حکایت از آن دارد که حازم، امیر و محمد هنیه همراه با تعدادی از اعضای خانواده خود در جریان حمله‌ای به نزدیکی اردوگاه آوارگان شاطی در شهر غزه جان خود را از دست دادند.

این در حالی است که برخی منابع فلسطینی گفتند در این حمله، دست‌کم سه تن از نوه‌های اسماعیل هنیه نیز کشته شده‌اند و اسرائیل خودروی حامل آنها را هدف قرار داده است.

سخنگوی ارتش اسرائیل هدف قرار دادن سه تن از پسران اسماعیل را تایید کرد.

این سخنگو گفت هوایماهای نیروی هوایی تحت هدایت «امان» (سازمان اطلاعات نظامی ارتش) و شین‌بت (سازمان امنیت داخلی) به فرزندان هنیه که فرمانده و عضو حماس بودند و در راه انجام «اقدامات تروریستی» در مرکز غزه در حرکت بودند، حمله کردند.

ساعتی پیش‌تر، شبکه اسرائیلی کان به نقل از یک منبع امنیتی این کشور تایید کرده بود که سه پسر هنیه هدف حمله عملیات هوایی اسرائیل قرار گرفتند.

بقایای خودرویی که اعضای خانواده اسماعیل هنیه در آن بودند و مورد حمله اسرائیل قرار گرفت.

این منبع به کشته شدن نوه های هنیه در این حمله موشکی به سوی خودروی حامل آن‌ها اشاره نکرد. هنیه نیز کشته شدن فرزندانش را در یک مصاحبه تلفنی با شبکه الجزیره تایید و اسرائیل را متهم کرد که به «هیچ معیار یا قانونی احترام نمی‌گذارد.»

او تاکید کرد این اتفاق باعث فشار به حماس برای نرم کردن موضع خود در برابر اسرائیل نخواهد شد. مذاکرات میان حماس و اسرائیل برای رسیدن به آتش‌بس هفته‌ها است که به شکل متناوب با میانجی‌گری مصر و قطر در جریان است و هنوز مشخص نیست کشته شدن فرزندان و نوه‌های رهبر حماس چه تأثیری بر ادامه مذاکرات خواهد داشت. او که سال‌ها رهبر داخلی حماس بود، از زمان احراز پست ریاست دفتر سیاسی این گروه، در دوحه در قطر زندگی می‌کند. شبکه تلویزیونی الاقصی، وابسته به حماس، روز چهارشنبه اعلام کرد سه فرزند و اعضای خانواده آن‌ها درون «یک خودرو» بودند که توسط پهپاد اسرائیلی هدف قرار گرفتند. بر اساس این گزارش، علاوه بر کشته شدن سه پسر اسماعیل هنیه، سه نوه او شامل دختر حازم و پسر و دختر امیر نیز کشته شدند.

رهبران سازمان حماس

رهبران سازمان حماس، چه در شاخه سیاسی و چه شاخه نظامی این جنبش که با نام گردان‌های عزالدین قسام شناخته می‌شود. یکی از این رهبران حماس، محمد دیاب ابراهیم المصری است و با کنیه «ابو خالد» و لقب «الضیف» شناخته می‌شود. او زاده سال ۱۹۶۵ میلادی در غزه و فرمانده گردان‌های عزالدین قسام، شاخه نظامی جنبش حماس است. در میان فلسطینی‌ها به عنوان «مغز متفکر» شناخته می‌شود و اسرائیلی‌ها که او را دشمن شماره یک خود می‌دانند، ضیف را با عباراتی مانند «مرد مرگ» یا «جنگ‌جویی با ۹ جان» توصیف می‌کنند. ضیف در رشته زیست‌شناسی از دانشگاه اسلامی غزه لیسانس گرفت و با علاقه‌اش به بازیگری و تئاتر شناخته می‌شد، تا آن‌جا که در جوانی گروهی هنری با همین هدف راه انداخت. زمانی که تاسیس حماس اعلام شد، او پی‌هیچ تردیدی به صفوف آن پیوست. مقامات اسرائیلی او را در سال ۱۹۸۹ دستگیر کردند و او ۱۶ ماه را در بازداشت گذراند.

ضیف در دوره حبس با زکریا شوربجی و صلاح شهاده توافق کردند که جنبشی منشعب از حماس با هدف گروگان گرفتن سربازان اسرائیلی تاسیس کنند. این گروه همان گردان‌های عزالدین قسام بود.

بعد از آزادی ضیف از زندان، گردان‌های قسام به شکل یک تشکیلات نظامی ظاهر شد که او از بنیان‌گذاران اصلی و همین‌طور از فرماندهان ارشد آن بود.

ضیف متخصص ساخت تونل‌های زیرزمینی بود که به حماس اجازه می‌داد از غزه به داخل اسرائیل نفوذ کند. او همین‌طور یکی از طراحان استراتژی حملات راکتی سنگین و پرتعداد به اسرائیل بود.

با وجود این سنگین‌ترین اتهاماتی که علیه او مطرح است رهبری و برنامه‌ریزی یک رشته عملیات انتقام‌جویانه بعد از ترور یحیی عیاش، از فرماندهان وقت حماس است که به کشته شدن حدود ۵۰ اسرائیلی در اوایل سال ۱۹۹۶ میلادی منجر شد. برنامه‌ریزی برای ربودن و کشتن سه سرباز اسرائیلی دیگر در اواسط دهه ۱۹۹۰ هم از جمله اتهامات دیگر او است.

سال ۲۰۰۰ اسرائیل ضیف را دستگیر و زندانی کرد اما او موفق شد هم‌زمان با آغاز «انتفاضه دوم» فلسطینی‌ها از زندان فرار کند و از آن روز اسرائیلی‌ها رد او را گم کردند.

سه عکس از محمد ضیف وجود دارد؛ یکی بسیار قدیمی است، در دیگری نقاب به چهره دارد و سومی تصویری از سایه او است.

شدیدترین سوء قصد به جان او به سال ۲۰۰۲ برمی گردد که ضیف به شکلی معجزه آسا از آن جان به در برد اما یکی از چشمانش را از دست داد. او بارها هدف سوء قصد بوده و اسرائیل می گوید در این حملات یک پا و یک دستش را هم از دست داده و به سختی قادر به صحبت کردن است.

در حمله اسرائیل به نوار غزه در سال ۲۰۱۴ که بیش از ۵۰ روز طول کشید، ارتش اسرائیل نتوانست محمد ضیف را از پا دریاورد اما همسر و دو فرزند او را کشت.

شهرت او با کنیه «ابو خالد» به زمانی در دوره جوانی او برمی گردد که در نمایشی به نام «دلکک» نقش ابو خالد را بازی کرد؛ شخصیتی که در دوره تاریخی بین حکومت امویان و عباسیان زندگی می کرد.

لقب ضیف به معنای مهمان هم به این دلیل به او داده شده که در یک مکان نمی ماند و مرتب در حال جابه جایی و تغییر مکان از خانه ای به خانه دیگر است تا از خطر سوء قصد یا دستگیری اسرائیل در امان باشد.

مروان عیسی، «مرد سایه ها» و دست راست محمد ضیف، جانشین فرماندهی گردان های های عزالدین قسام و عضو دفتر سیاسی و نظامی جنبش حماس است.

نیروهای اسرائیلی در آغاز «انتفاضه اول» در سال ۱۹۸۷ او را دستگیر کردند و به اتهام فعالیت در حماس، که از سنین پایین به آن پیوسته بود، پنج سال زندانی شد.

اسرائیل می گوید تا زمانی که مروان عیسی زنده است، «جنگ مغزها» با حماس ادامه خواهد داشت. اسرائیلی ها او را مرد «عمل، نه حرف» می دانند و می گویند او آن قدر باهوش است که «می تواند پلاستیک را به فلز تبدیل کند.»

او در جوانی بسکتبالیست برجسته ای بود و به او لقب «کماندوی فلسطین» داده بودند. اما نتوانست در ورزش به جایی برسد چون اسرائیل او را در سال ۱۹۸۷ به اتهام عضویت در جنبش حماس دستگیر کرد. سال ۱۹۹۷ هم تشکیلات فلسطینی ها او را دستگیر کرد و تا زمان آغاز انتفاضه دوم در سال ۲۰۰۰ از زندان بیرون نیامد.

بعد از آزادی از زندان نقشی حیاتی در ایجاد و توسعه ساختار نظامی گردان های قسام ایفا کرد.

به دلیل نقش برجسته اش در جنبش حماس، به یکی از مهم ترین چهره های تحت تعقیب اسرائیل تبدیل شد. اسرائیل تلاش کرد در جریان یک جلسه ستاد فرماندهی حماس در سال ۲۰۰۶ که با حضور محمد ضیف و رهبران ارشد دیگر گردان های قسام برگزار می شد، او را از میان بردارد، اما مروان عیسی در آن سوء قصد مجروح شد و اسرائیل به هدفش نرسید.

جنگنده های اسرائیلی دو بار در جریان حملات سال ۲۰۱۴ و ۲۰۲۱ به غزه خانه او را بمباران کردند که در یکی از آن ها برادرش کشته شد.

چهره اش تا سال ۲۰۱۱ شناخته شده نبود. در آن زمان او در عکسی گروهی دیده شد که در جریان استقبال از زندانیانی گرفته شده بود که با گیلعاد شلیط، سرپاز اسرائیلی معاوضه شدند.

تاکتیک های ابو البراء -کنیه ای که با آن شناخته می شود- و تلاش هایش برای طراحی یورش های حماس در نبردهای غزه دیده می شد؛ از عملیات «سنگ های سجیل» در سال ۲۰۱۲ تا «طوفان الاقصی» در سال ۲۰۲۳. در همه این عملیات ها توانایی زمینی، توان

اطلاعاتی و فنی و برنامه ریزی دقیق، به ویژه برای حمله به شهرک ها و پایگاه های اسرائیلی مشهود بود.

یحیی سنوار، رهبر داخلی حماس (راست) در کنار اسماعیل هنیه

یحیی ابراهیم سنوار، رهبر جنبش و رئیس دفتر سیاسی حماس در نوار غزه است. او که زاده سال ۱۹۶۲ میلادی است، بنیان گذار سرویس امنیتی حماس با نام «مجد» است که با پرونده های امنیت داخلی سر و کار دارد.

سنوار تاکنون سه بار دستگیر شده که اولین آن در سال ۱۹۸۲ بود و اسرائیلی ها او را چهار ماه در بازداشت اداری نگه داشتند. بعد از سومین دستگیری در سال ۱۹۸۸ سنوار به چهار بار حبس ابد محکوم شد. در دوره حبس او نیروهای حماس تانک گیلعاد شلیط، سرپاز اسرائیلی را با راکت هدف قرار دادند و او را گروگان گرفتند.

شلیطاز بسیاری جهات فقط یک فرد عادی بود. مردم او را مثل پسر یا برادر خود می‌دیدند و دولت اسرائیل را تحت فشار قرار دادند تا هر کاری که لازم است برای آزادی او انجام دهد. این امر از طریق یک معامله مبادله اسرا اتفاق افتاد که برخی فلسطینی‌ها از آن به‌عنوان «وفاداری به آزادگان» یاد می‌کردند که شامل بسیاری از زندانیان جنبش فتح و حماس می‌شد و یکی از آنها یحیی سنوار بود که در سال ۲۰۱۱ آزاد شد.

یحیی سنوار از جمله کسانی بود که در جریان مبادله تعداد زیادی از زندانیان حماس و جنبش فتح با گیلعاد شلیط در سال ۲۰۱۱ از زندان آزاد شد.

بعد از آزادی به مقام سابقش به عنوان یکی از رهبران بلندپایه حماس و عضو دفتر سیاسی این جنبش برگشت. در ماه سپتامبر سال ۲۰۱۵ دولت آمریکا نام او را در لیست سیاه «تروریست‌های بین‌المللی» قرار داد و در فوریه سال ۲۰۱۷ یحیی سنوار به عنوان رئیس دفتر سیاسی حماس در نوار غزه جانشین اسماعیل هنیه شد.

عبدالله در سال ۱۹۹۰ برای زندگی به اردن رفت. او شهروندی اردن را گرفت و به مدت سه سال در یک دانشگاه کره جنوبی مهندسی الکترونیک خواند. رشته تحصیلی او به تخصص بعدی‌اش یعنی ساخت بمب کمک کرد. او تحصیلاتش را به پایان نرساند چون توانست مجوز ورود به مناطق فلسطینی را پیدا کند.

هیچ یک از اطرافیان او از مهارت‌هایش در زمینه تولید مواد منفجره خبر نداشتند و بعد از جست‌وجوی طولانی به پسرعمویش بلال برغوثی اعتماد کرد و پیش او رفت. عبدالله او را به محلی دور افتاده در بیت ریما در کرانه غربی برد و مواد منفجره‌ای را هم که ساخته بود با خود برد تا در مقابل بلال منفجر کند. بلال به شهر نابلس رفت تا ایمن حلاوه، فرمانده گردان‌ها را در جریان مآوقع بگذارد. همان جا بود که بلال برغوثی از عبدالله خواست که با حکم ایمن به صفوف گردان‌های قسام بپیوندد.

فعالیت اصلی «مهندس» ساخت تجهیزات و چاشنی‌های انفجاری و همین‌طور تولید مواد سمی، از جمله از سیب‌زمینی بود. برغوثی کارخانه‌ای ویژه برای تولیدات نظامی در سوله‌ای در شهر زادگاه خودش تاسیس کرد. در عملیات‌هایی که با رهبری یا هماهنگی او انجام شده دست‌کم ۶۶ اسرائیلی کشته و ۵۰۰ نفر زخمی شده‌اند.

برغوثی در سال ۲۰۰۳ به صورت اتفاقی به دست ماموران ویژه اسرائیلی دستگیر شد و سه ماه تحت بازجویی بود. در دادگاه دوم او ده‌ها نفر از بازماندگان کشته‌شدگان اسرائیلی حضور داشتند. برغوثی در آن دادگاه طولانی‌ترین حکم حبس در تاریخ اسرائیل -یا شاید جهان- را گرفت و به ۶۷ بار حبس ابد به علاوه ۵۲۰۰ سال زندان محکوم شد. او در زندان اعتصاب غذا کرد که در نهایت باعث شد از انفرادی خارج شود، اما همچنان در حال گذراندن حکم خود در زندان است.

خالد مشعل که با کنیه «ابو الولید» شناخته می‌شود، سال ۱۹۵۶ در روستایی در کرانه غربی به دنیا آمد. در کودکی خانواده‌اش به کویت مهاجرت کردند و او در آنجا به مدرسه رفت.

از مشعل به عنوان یکی از بنیان‌گذاران جنبش حماس نام برده می‌شود و از زمان تاسیس آن عضو دفتر سیاسی این گروه بوده است. او بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۷ رئیس دفتر سیاسی حماس بود و بعد از کشته شدن شیخ احمد یاسین و عبدالعزیز رنتیسی در سال ۲۰۰۴، رهبری جنبش حماس را به دست گرفت.

سال ۱۹۹۷ موساد با دستور مستقیم بنیامین نتانیا هو، نخست وزیر اسرائیل، او را هدف سوء قصد قرار داد. ۱۰ مامور موساد با پاسپورت جعلی کانادا برای کشتن مشعل وارد اردن شدند. خالد مشعل که در آن زمان ساکن اردن بود، در یکی از خیابان‌های امان، پایتخت اردن، هدف حمله قرار گرفت و ماده‌ای سمی به او تزریق شد.

مقام‌های اردن تلاش برای سوء قصد به جان او را کشف کردند و دو عضو موساد را در ارتباط با آن دستگیر کردند. حسین بن طلال، پادشاه سابق اردن از نخست وزیر اسرائیل خواست تا پادزهر ماده سمی را که به مشعل تزریق شده بود به اردن بفرستد. نتانیا هو ابتدا این خواسته را رد کرد. اما تلاش برای سوء قصد به جان مشعل ابعادی بین‌المللی پیدا کرد و بیل کلینتون، رئیس جمهور وقت آمریکا از نتانیا هو خواست که پادزهر را در اختیار اردن قرار دهد. نتانیا هو بالاخره تسلیم فشار کلینتون شد و با فرستادن پادزهر به اردن موافقت کرد.

خالد مشعل روز هفت دسامبر سال ۲۰۱۲ برای اولین بار به نوار غزه سفر کرد. سفر مشعل اولین ورود او به سرزمین‌های فلسطینی از زمانی بود که در ۱۱ سالگی از کرانه غربی خارج شده بود. او در گذرگاه رفح با استقبال رهبران گروه‌های مختلف فلسطینی روبرو شد و جمعیت زیادی از مردم در مسیر عبور او به شهر غزه تجمع کردند.

در ماه مه ۲۰۱۷ شورای جنبش مقاومت اسلامی اسماعیل هنیه را به عنوان رئیس دفتر سیاسی حماس جایگزین مشعل کرد و مشعل به ریاست برون‌مرزی این دفتر منصوب شد.

محمود زهار سال ۱۹۸۸ شش ماه بعد از تاسیس حماس، به مدت شش ماه زندانی اسرائیل بود محمود زهار سال ۱۹۴۵ در شهر غزه به دنیا آمد. پدرش فلسطینی و مادرش مصری بود، و سال‌های ابتدایی کودکی خود را در شهر اسماعیلیه مصر گذراند.

او همراه خانواده‌اش دوباره به غزه بازگشت و در آنجا به مدرسه رفت. بعد از آن در سال ۱۹۷۱ از دانشگاه عین الشمس قاهره مدرک پزشکی گرفت و با ادامه تحصیلات در سال ۱۹۷۶ مدرک جراحی عمومی را دریافت کرد.

از زمان فارغ‌التحصیلی به عنوان پزشک در بیمارستان‌های غزه و خان یونس کار می‌کرد تا این که مقام‌های اسرائیلی به خاطر مواضع سیاسی‌اش او را اخراج کردند. زهار به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین رهبران حماس شناخته می‌شود و از جمله رهبران سیاسی این جنبش است.

او سال ۱۹۸۸ شش ماه بعد از تاسیس حماس، دستگیر شد و به مدت شش ماه در اسرائیل زندانی بود. او از جمله کسانی بود که سال ۱۹۹۲ به منطقه مرج الزهور تبعید شد و یک سال کامل را در آنجا گذراند.

زمانی که حماس در انتخابات سال ۲۰۰۶ در سرزمین‌های فلسطینی اکثریت کرسی‌ها را کسب کرد، زهار به‌عنوان وزیر امور خارجه در دولتی که اسماعیل هنیه نخست‌وزیر آن بود، منصوب شد. بعد از شکاف میان گروه‌های فلسطینی، محمود عباس، رئیس تشکیلات خودگردان دولت هنیه را برکنار کرد.

اسرائیل که همواره به دنبال حذف محمود زهار بوده، سال ۲۰۰۳ تلاش کرد که به‌جانش سوء قصد کند. در آن عملیات یک اف-۱۶ اسرائیلی بمبی نیم تنی را روی خانه زهار در محله الرمال غزه انداخت. او در این حمله جراحات جزئی برداشت اما پسر بزرگش و دوست او در آن انفجار کشته شدند.

پسر دوم او، حسام که عضو گردان‌های عزالدین قسام بود در میان ۱۸ نفری بود که در ژانویه سال ۲۰۰۸ در یکی از حملات اسرائیلی‌ها به شرق غزه کشته شد.

زهار آثار سیاسی و ادبی نوشته است از جمله «جایی زیر آفتاب نیست» که پاسخی به کتابی از بنیامین نتانیاهو است.

سازمان حماس

حماس مخفف «حرکت مقاومت اسلامی» است و در سال ۱۹۸۷ و پس از آغاز انتفاضه یا قیام فلسطینیان علیه اشغال کرانه غربی و نوار غزه پایه‌گذاری شد. طبق منشورش، حماس متعهد به نابودی اسرائیل است.

این گروه در ابتدا فقط هدف جنگ مسلحانه علیه اسرائیل توسط شبه‌نظامیان موسوم به تیپ‌های عزالدین قسام همراه با اقدامات خیریه را دنبال می‌کرد.

اما از سال ۲۰۰۵، این گروه با ورود به فعالیت‌های سیاسی فلسطینیان به اولین گروه اسلامگرا در جهان عرب تبدیل شد که توانست در یک انتخابات به پیروزی برسد. بعدها این گروه با تحکیم موقعیت خود در نوار غزه، بر رقیب خود که گروه فلسطینی فتح بود پیروز شد و این بخش از سرزمین‌های فلسطینی را تجزیه کرد و برآن مسلط شد. فتح گروه مسلط در تشکیلات خودگردان فلسطینی است.

اسرائیل، ایالات متحده، اتحادیه اروپا، بریتانیا و چند کشور دیگر جهان گروه حماس به‌طور کل یا شاخه نظامی آن را سازمان تروریستی می‌دانند و هدف تحریم قرار داده‌اند. این گروه در منشور خود نابودی کشور اسرائیل را هدف اصلی خود تعیین کرده است.

با این حال، طرفداران حماس آن را یک گروه مقاومت قانونی می‌دانند.

در ماه مه سال ۲۰۱۷، این گروه برای اولین بار از زمان تاسیس خود یک بیانیه جدید منتشر کرد و گفت که به قبول دولت خودگردان فلسطینی به‌عنوان اداره‌کننده سرزمین‌های فلسطینی اشغال شده در جنگ ۱۹۶۷ اعراب و اسرائیل گرایش دارد. در این سند لحن ضد یهودی حماس تکرار نشده بود.

این متن به‌عنوان تلاشی از سوی این گروه برای معتدل جلوه دادن وجهه خود در جهان تلقی شد اما رهبران گروه تاکید کردند که این بیانیه به معنی تغییر در منشور آن نیست.

در سال ۲۰۰۶، حماس در انتخابات شورای قانون‌گذاری فلسطین که پارلمان تشکیلات خودگردان فلسطینی محسوب می‌شود به پیروزی بزرگی رسید و اختلاف آن با محمود عباس، رئیس تشکیلات فلسطینی، شدت گرفت.

از ماه ژوئن سال ۲۰۰۷ درگیری‌های خونین بین دو گروه فلسطینی حماس و فتح (به رهبری محمود عباس) آغاز شد و با پیروزی شبه‌نظامیان حماس بر نیروهای امنیتی تشکیلات خودگردان در غزه پایان یافت.

حماس پلیس و نیروهای امنیتی تشکیلات خودگردان را که طبق توافق خروج اسرائیل از غزه قرار بود امنیت این منطقه را در دست داشته باشند از غزه اخراج کرد. به این ترتیب، مناطق زیر نظر تشکیلات خودگردان به کرانه باختری رود اردن منحصر و حماس خود به دولت مسلط بر غزه تبدیل شد.

به همین دلیل، اسرائیل مسئولیت حملات شبه‌نظامیان تندرو از غزه را برعهده حماس می‌داند و در واکنش به این حملات سه بار به عملیات گسترده نظامی علیه غزه دست زده است: عملیات قالب سربی در دسامبر ۲۰۰۸، عملیات ستون دفاعی در نوامبر ۲۰۱۲ و عملیات لبه محافظ در ژوئیه ۲۰۱۴.

این عملیات در ادامه درگیری مرزی ناشی از حملات موشکی از غزه به خاک اسرائیل و حملات هوایی اسرائیل به غزه در تلافی این حملات آغاز شد.

جنگ‌های سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۲ باعث تضعیف نظامی شدید حماس شد اما به خاطر اینکه از جنگ با اسرائیل جان به در برده بود از حمایت فلسطینیان برخوردار شد.

طبق توافق اسرائیل با مصر و تشکیلات خودگردان که پس از خروج اسرائیل از نوار غزه امضا شد، با اخراج نیروهای امنیتی تشکیلات خودگردان از غزه، این منطقه تحت محاصره مصر و اسرائیل قرار گرفت و با آغاز اعتراضات موسوم به بهار عربی در تلاش برای کسب دموکراسی در کشورهای عرب، انزوای حماس شدت گرفت.

سرنگونی محمد مرسی، رئیس جمهوری اسلامگرای مصر در ژوئیه ۲۰۱۳ که به متحد اصلی حماس تبدیل شده بود، ضربه شدید دیگری به حماس زد.

در آوریل ۲۰۱۴، پس از سال‌ها کشمکش و اختلاف، حماس توافق‌نامه آشتی با گروه فتح شامل تلاش برای تشکیل دولت وحدت ملی فلسطینی را امضاء کرد اما این توافق‌نامه هرگز به مرحله اجرا نرسید.

پس از انتفاضه اول، حماس به عنوان مخالف اصلی توافق‌نامه صلح اسلو بین اسرائیل و سازمان آزادیبخش فلسطین در صحنه ظاهر شد.

با وجود اقدامات اسرائیل و سرکوب این گروه توسط تشکیلات خودگردان فلسطینی، حماس با ابداع و توسل به حملات انتحاری توانست موقعیت خود را حفظ کند.

از جمله در فوریه و مارس ۱۹۹۶ این گروه به تلافی ترور یحیی عیاش، مسئول ساختن بمب در تشکیلات حماس که دسامبر ۱۹۹۵ کشته شده بود، به یک رشته بمب‌گذاری انتحاری در اتوبوس‌های شهری داخل اسرائیل مبادرت کرد که در جریان آن، تقریباً ۶۰ غیرنظامی به قتل رسیدند.

حماس به خاطر استفاده از بمب‌گذاری انتحاری با انتقادهایی مواجه شده بود.

این بمب‌گذاری‌ها باعث دلسردی مردم اسرائیل از روند صلح با فلسطینیان و تشکیل کشور مستقل فلسطینی شد و موضع گروه‌های راستگرا و مخالف صلح در داخل اسرائیل را تقویت کرد که نتیجه آن به قدرت رسیدن بنیامین نتانیاهو، از مخالفان سرسخت توافق اسلو بوده است.

به ویژه پس از ناکامی بیل کلینتون، رئیس جمهوری آمریکا، برای تشویق اسرائیل و فلسطینیان به تسریع روند صلح در اجلاس کمپ دیوید در سال ۲۰۰۰ میلادی و به راه افتادن «انتفاضه دوم» در سرزمین‌های فلسطینی، اسرائیل به شدت عمل علیه فلسطینیان روی آورد به خصوص اینکه مقامات اسرائیلی دولت خودگردان فلسطینی به رهبری یاسر عرفات را متهم می‌کردند که با وجود نشان دادن گرایش ظاهری به صلح، مخفیانه از عملیات مرگبار انتحاری حماس حمایت و به این گروه کمک مالی می‌کند.

در این میان، حماس با گرتة برداری از گروه مصری اخوان المسلمین به منظور جلب حمایت فلسطینیان به یک رشته اقدامات خریه از جمله ایجاد درمانگاه‌ها و آموزشگاه‌هایی در سرزمین‌های فلسطینی دست زد تا از احساس سرخوردگی فلسطینیان که تشکیلات خودگردان را فاسد و فاقد کارآیی می‌دیدند بهره‌برداری کند.

در واقع بسیاری از فلسطینیان از موج حملات انتحاری گروه حماس در سال‌های نخست انتفاضه دوم حمایت می‌کردند. آن‌ها این عملیات انتحاری یا به قول حماس «استشهادی» را به منزله انتقام‌گیری از خساراتی می‌دانستند که اسرائیل به آنان وارد می‌کرد.

پس از مرگ یاسر عرفات، رهبر فتح و رئیس تشکیلات خودگردان در سال ۲۰۰۴، محمود عباس جانشین او شد.

محمود عباس موشک‌پرانی حماس به اسرائیل را زیانبار می‌دانست زیرا خسارتی که این موشک‌ها به اسرائیل وارد می‌کنند ناچیز است اما واکنش اسرائیل به آن به ویرانی و کشتار فلسطینیان منجر می‌شود.

هنگامی که حماس در انتخابات پارلمانی فلسطینی در سال ۲۰۰۶ یک پیروزی چشمگیر به دست آورد، زمینه برای مبارزه آشکار با فتح فراهم شد.

حماس تمامی تلاش‌های رهبری فلسطینی و کشورهای عرب برای توافق با تشکیلات خودگردان و قبول توافق‌نامه بین فلسطینیان و اسرائیل را رد و تاکید کرد که به جنگ برای از میان بردن اسرائیل متعهد است.

در منشور حماس، «فلسطین تاریخی» که از جمله شامل اسرائیل کنونی است، سرزمین اسلامی توصیف و هرگونه صلحی با «دولت یهودی» منتفی دانسته شده است.

این منشور هم‌چنین در بندهای مختلف به یهودیان به‌عنوان «یک امت دینی» حمله کرده که باعث ایراد این اتهام شده که حماس یک گروه یهودستیز است.

البته بعدها حماس طرحی را هم ارائه کرد که طبق آن، اگر اسرائیل به طور کامل از تمامی اراضی که در جنگ ۱۹۶۷ اشغال کرده - شامل کرانه باختری، نوار غزه و تمامی اورشلیم (بیت المقدس) - عقب نشینی کند و آنها را تحویل دهد، حماس در مقابل آماده است با آن کشور به مدت ده سال «توافق آتش‌بس» امضاء کند.

شرط دیگر حماس برای این آتش‌بس موقت این است که چند میلیون فلسطینی که خود یا پدرانشان در جریان جنگ ۱۹۴۸ اعراب با اسرائیل از این سرزمین گریختند یا اخراج شدند به سرزمین پدرانشان، یعنی کشور اسرائیل بازگردند و اراضی و خانه‌هایشان را پس بگیرند.

در واکنش به عملیات حماس علیه اسرائیل، طی سالیان گذشته نیروهای امنیتی و نظامی اسرائیل شماری از اعضا و رهبران این گروه را کشته‌اند. از جمله شیخ احمد یاسین، که از او با عنوان بنیانگذار حماس نام برده می‌شد، در یک حمله موشکی در مارس ۲۰۰۴ کشته شد.

عبدالعزیز الرنتیسی که پس از احمد یاسین به عنوان رهبر حماس در غزه ظهور کرده بود هم در آوریل ۲۰۰۴ کشته شد.

از دیگر مقامات برجسته حماس که توسط اسرائیلی‌ها کشته شدند می‌توان به صلاح شحاده، فرمانده تیپ‌های عزالدین قسام در ژوئیه ۲۰۰۲، اسماعیل ابو شنب در اوت ۲۰۰۳، سعید صیام در ژانویه ۲۰۰۹ و احمد جباری فرمانده تیپ‌های عزالدین قسام در نوامبر ۲۰۱۲ اشاره کرد.

پس از کشته شدن شیخ یاسین به عنوان رهبر حماس، خالد مشعل به عنوان رهبر سیاسی این گروه در تبعید معرفی شد و در ماه مه سال ۲۰۱۷ اسماعیل هنیه که در غزه مستقر بود جای او را گرفت.

تصمیم به شرکت در انتخابات پارلمان فلسطینی در سال ۲۰۰۶ یک حرکت اساسی از سوی حماس بود.

پیروزی حماس و قدرت گرفتن آن در غزه باعث شد تا اسرائیل و چند کشور غربی تحریم‌هایی را علیه غزه به اجرا بگذارند.

پس از آن که حماس در سال ۲۰۰۷ نیروهای تشکیلات خودگردان فلسطینی به عنوان «دولت موقت» فلسطینیان را از غزه بیرون راند، اسرائیل محاصره غزه را شدت بخشید و موشک‌پرانی از غزه به سوی اسرائیل و واکنش نظامی اسرائیل به آن نیز شدت گرفت. در دسامبر همان سال، اسرائیل عملیات قالب سرپی را با هدف «خاموش کردن موشک‌پرانی» آغاز کرد که ۲۲ روز ادامه داشت و در جریان آن، بیش از ۱۳۰۰ فلسطینی و ۱۳ اسرائیلی کشته شدند.

اسرائیل همین دلیل را برای آغاز عملیات هشت روزه ستون دفاعی در سال ۲۰۱۲ عنوان کرد که با کشته شدن احمد جباری آغاز شد و در جریان آن، حدود ۱۷۰ فلسطینی که بسیاری از آنان عمدتاً غیرنظامی بودند و شش اسرائیلی جان خود را از دست دادند. منابع فلسطینی می‌گویند پس از این حمله، حماس در صدد حفظ آرامش بود اما برای توقف شلیک موشک به داخل اسرائیل اقدامی نکرد ظاهراً به این علت که نگران بود که ممکن است فلسطینی‌ها در مقایسه با سایر گروه‌های اسلامگرا مثل جهاد اسلامی، حماس را کمتر متعهد به نابودی اسرائیل بدانند.

در سال ۲۰۱۴ اسرائیل در جستجوی سه نوجوان اسرائیلی ربوده شده در کرانه باختری، به بازداشت شماری از اعضای حماس در این بخش از سرزمین‌های فلسطینی مبادرت ورزید. این سه نوجوان بعداً به قتل رسیدند.

در واکنش به این بازداشت‌ها، موشک‌پرانی از داخل غزه به خاک اسرائیل در اواسط ژوئن ۲۰۱۴ افزایش یافت. سپس در ۷ ژوئیه، برای اولین بار از سال ۲۰۱۲ حماس رسماً مسئولیت شلیک موشک به سمت اسرائیل را به عهده گرفت که عملیات نظامی اسرائیل علیه غزه را در پی آورد.

درگیری غزه پس از ۵۰ روز با آتش‌بس تمام شد. بر اساس آمار سازمان ملل، در این مدت حداقل ۲ هزار و ۱۸۹ فلسطینی از جمله بیش از هزار و ۴۸۶ غیرنظامی و ۶۷ نظامی و شش غیرنظامی اسرائیلی کشته شدند.

از سال ۲۰۱۴، به‌طور منظم خشونت‌هایی صورت گرفته که با میانجی‌گری مصر، قطر و سازمان ملل پایان یافته و به جنگ بزرگ‌تر تبدیل نشده است.

حماس قدرت خود را در غزه حفظ کرده و به تقویت زرادخانه موشکی خود ادامه داده است. تلاش‌ها برای آشتی با فتح نیز ناکام مانده است.

در همین حال، اوضاع بیش از دو میلیون فلسطینی در غزه بدتر شده است. اقتصاد این منطقه نابود شده است و کمبود آب، برق و دارو وجود دارد.

نتیجه‌گیری

هنیه که در قطر مستقر بود، چهره دیپلماتیک حماس به شمار می‌رفت. پیش از این اسرائیل سه پسر او را در جریان یک حمله هوایی کشته بود.

دادستان دادگاه بین‌المللی کیفری درخواست صدور حکم بازداشت برای او و بنیامین نتانیا هو، نخست‌وزیر اسرائیل به اتهام جنایات جنگی صادر کرده بود.

میزان، خبرگزاری رسمی قوه قضاییه جمهوری اسلامی، می‌گوید یک منبع ایرانی که به نام او اشاره‌ای نشده به شبکه‌های میادین گفته است کشته‌شدن اسماعیل هنیه در تهران با «شلیک موشک از کشوری به کشور دیگر بوده» است. این منبع افزوده که اصابت موشک به محل اقامت هنیه و محافظش، «از داخل ایران انجام نشده است». این منبع با این حال به این موضوع اشاره نکرده که در صورت صحت این اظهارات، موشک یادشده توانسته از پدافند هوایی جمهوری اسلامی عبور کند.

اوضاع منطقه به شدت متشنج است. در پی اصابت یک راکت به زمینی ورزشی در ارتفاعات جولان اشغالی که منجر به کشته شدن ۱۲ کودک و نوجوان شد، اسرائیل می‌گوید تلافی خواهد کرد اما نمی‌خواهد منطقه را به جنگ تمام‌عیار بکشاند.

مقامات اسرائیلی در روز دوشنبه اعلام کردند که هدف آن‌ها ضربه زدن به حزب‌الله است، ولی نمی‌خواهند خاورمیانه را به جنگی تمام‌عیار بکشانند. این اظهارات در حالی بیان شد که لبنان در حال آماده‌سازی برای مواجهه با واکنش اسرائیل به حمله راکتی است که منجر به کشته شدن ۱۲ کودک و نوجوان در ارتفاعات جولان اشغالی شده بود.

مقامات اسرائیلی اظهار داشتند اسرائیل برای یک جنگ چند روزه آماده می‌شود. این حمله به حزب‌الله لبنان نسبت داده شده است، حزب‌الله هرگونه ارتباط با این حادثه را تکذیب کرده است.

شامگاه سه شنبه برخی منابع خبری از جمله رویترز از شنیده‌شدن صدای یک «انفجار مهیب» در بیروت پایتخت لبنان خبر دادند. ارتش اسرائیل اعلام کرد این حمله در پاسخ به کشتار مجدل شمس صورت گرفته است و آنها یک پایگاه حزب‌الله را هدف قرار دادند. ارتش اسرائیل مدعی شد: ما به‌طور دقیق در بیروت به فرمانده‌ای که مسئول کشتن کودکان در مجدل شمس بود، حمله کردیم.

شبکه‌های میادین گزارش داد که در حمله هوایی اسرائیل به منطقه «حاره حریک» در ضاحیه جنوبی بیروت، یک ساختمان مسکونی هدف قرار گرفت که منجر به ریزش کامل ساختمان شد.

بر اساس این گزارش، منطقه‌ای که مورد حمله قرار گرفته یک منطقه پرجمعیت است و در این حمله تعدادی از شهروندان زخمی شده‌اند.

خبرگزاری لبنان «NNA» نیز گزارش داد که این حمله یک حمله پهبادی بود و سه راکت به ساختمان «الربیع» در حاره حریک واقع در مجاورت بیمارستان بهمن شلیک شده است.

کانال ۱۳ تلویزیون اسرائیل اعلام کرد که در حمله به بیروت «فؤاد شکر» رئیس ستاد حزب‌الله و مرد شماره ۲ این جنبش را هدف قرار داده است.

برخی منابع خبری نیز از کشته شدن تعدادی از مسئولان ارشد حزب‌الله از جمله فواد شکر معروف به ابومحسن معاون سید حسن نصرالله دبیرکل حزب‌الله خبر دادند.

«فؤاد شکر» ملقب به «حاج محسن» متولد سال ۱۹۶۲ میلادی در شهرک نبی شیت، از توابع بعلبک لبنان است. او از بیش از ۳۰ سال پیش، عضو حزب‌الله است و اکنون سمت مشاور ارشد حسن نصرالله، دبیرکل این گروه در امور نظامی و فرماندهی اتاق عملیات حزب‌الله را بر عهده دارد.

«حاج محسن» همچنین فرمانده اول عملیات حزب‌الله در جنوب لبنان و عضو عالی‌ترین هیئت نظامی این گروه با نام «شورای جهاد» است.

فؤاد شکر که فرماندهی موقت واحد موشکی حزب‌الله را بر عهده دارد، از نزدیکان «عماد مغنیه» فرمانده نظامی حزب‌الله به‌شمار می‌آید که سال ۲۰۰۷، در انفجار خودروی خود در دمشق پایتخت سوریه کشته شد.

این منابع از کشته شدن یک زن و زخمی شدن چند شهروند در این حمله خبر دادند.

در روزهای گذشته مقام‌های اسرائیلی تأکید کرده بودند که به حمله مرگبار اخیر به بلندی‌های جولان پاسخ خواهند داد.

اکنون با ترور هنیه در تهران، اوضاع بدتر خواهد شد و احتمالاً با گسترش جنگ، قربانیان پی‌شمار می‌شود.

حماس مسئول حمله روز ۷ اکتبر به اسرائیل بود که در جریان آن حدود ۱۲۰۰ شهروند در آن کشته و حدود ۲۵۰ نفر گروگان گرفته شدند. ارتش اسرائیل در واکنش به این حمله، از زمین و هوا به نوار غزه هجوم برد، عملیاتی که هم‌چنان ادامه دارد. در جریان حملات ارتش اسرائیل به غزه نزدیک به ۴۰ هزار نفر کشته شده‌اند که تقریباً نصف آنان کودکان هستند.

اسرائیل ۱۰ ماه است تمام غزه را ویران کرده اما هنوز نتوانسته فرمانده نظامی حماس را در آنجا پیدا کرده و از بین ببرد، ولی در تهران به آسانی به هدف بزرگ‌تری رسید!

به نظر می‌رسد همه مرزها و خط‌قرمزهای قوانین جهان‌شمول در عرصه تروریسم و جنگ ویران‌گر غزه، تروریسم جمهوری اسلامی و نیروهای نیابتی آن در کشورها مختلف منطقه، بیش از پیش فرو ریخته است. در چنین دنیایی، هیچ سطحی از امنیت برای زندگی شهروندان جهان باقی نمانده است.

طبیعی‌ست که همه نیروهای آزادی‌خواه و برابری‌طلب و چپ و مدافع حق و حقوق انسان‌ها، جنگ و ترور را به دست محکوم می‌کند و برای جهانی بهتر و انسانی‌تر مبارزه می‌کند.

اکنون باید منتظر بمانیم و ببینیم جمهوری اسلامی ایران و اسرائیل چه واکنشی در رابطه با ترور هنیه، انجام خواهند داد؟! چهارشنبه دهم مرداد ۱۴۰۳ برابر با سی و یکم ژوئیه ۲۰۲۴